

УДК 65.012.7: 35.001.891.3(477)
JEL Classification: H83, D73, K42

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ГОЛОВНИХ ФАКТОРІВ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОРУШЕНЬ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ТА НАПРЯМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

БАРДАШ Сергій¹, КРЕДИСОВ В'ячеслав², ПАШКОВА Алла³

¹Херсонський економічно-правовий інститут
<https://orcid.org/0000-0001-5711-5229>

²Херсонський економічно-правовий інститут
<https://orcid.org/0009-0000-6587-679X>

³Херсонський економічно-правовий інститут
<https://orcid.org/0009-0005-1899-6672>

Органи державного фінансового контролю України з року в рік фіксують достатньо високі обсяги фінансових порушень. В умовах відчутного дефіциту коштів для ведення військового супротиву агресору та здійснення інших важливих соціальних видатків суттєве зростання обсягу фінансових порушень та недоліків під час управління публічними фінансами на суму 258,7 млрд грн, встановлених Рахунковою палатою України та Державною аудиторською службою України за 2024 рік, актуалізує дослідження причин ситуації, що склалась. За результатами проведеного дослідження встановлено що: діяльність органів державного фінансового контролю в цілому можна визнати ефективною, проте такою, що не приводить до зменшення фінансових порушень у майбутньому; основною причиною існування великого обсягу фінансових порушень, а в окремих випадках їх суттєвого зростання є недоліки кадрової політики в державному секторі економіки, неналежне реагування на неефективну діяльність керівників суб'єктів державного сектору, а також на рекомендації за результатами проведених заходів контролю. З метою усунення описаних екзогенних та ендогенних причин незадовільного стану управління державним майном та державними ресурсами запропоновано: удосконалити загальну методичку заходу контролю та впровадити процедури застосування гіпотез порушень та версій їх вчинення, що дозволить: оптимізувати процес контролю, встановити причинно-наслідкові зв'язки встановлених порушень, розробити рекомендації з їх усунення та недопущення у майбутньому, сформувати необхідну доказову базу для подальшого відшкодування завданої шкоди у судовому порядку. Також визначена необхідність: завершення модернізації державного фінансового контролю, системи державного управління з дотриманням вимог ЄС, реформи управління державними фінансами; удосконалення процедур обрання на посади керівників суб'єктів державного сектору та проведення оцінки ефективності їх діяльності на посаді. Реалізація викладених пропозицій дозволить вплинути на зниження обсягу фінансових порушень та удосконалення як операційного управління на мікрорівні, так і стратегічного планування процесів управління державним майном та державними фінансами на макрорівні. Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні міждисциплінарних досліджень та визначення методологічних основ та розробки практичних заходів, спрямованих на завершення модернізації державного управління та державного фінансового контролю.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, фінансові порушення, державне управління, державний сектор, державні підприємства, державні фінанси.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-21-13>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 30.06.2026
Прийнята до друку / Accepted 07.08.2026
Опубліковано / Published 27.08.2026

© БАРДАШ Сергій, КРЕДИСОВ В'ячеслав, ПАШКОВА Алла

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Рациональне управління державними фінансовими ресурсами, що має супроводжуватись ефективним контролем, є запорукою стабільності економіки, забезпечення економічного зростання та покращення суспільного добробуту. Однак, існуючі недоліки, серед яких суттєва частка тіньової економіки, корупція на вищих рівнях влади, розкрадання та неефективне використання державного майна та коштів, у переважній більшості пояснюються станом державного фінансового контролю, основною причиною якого є штучне гальмування його науково обґрунтованого розвитку [1].

Загальна проблема державного фінансового контролю (надалі – ДФК)— полягає у невідповідності очікувань громадянського суспільства від результатів його функціонування, - керівництво органів ДФК щороку звітує про значні результати як діяльності в цілому, так і окремих контрольних заходів, проте обсяги фінансових порушень зростають. Це свідчить, що заходи ДФК жодним чином не запобігають появі фінансових порушень у майбутньому, ба більше відшкодування державі завданих збитків залишається на достатньо низькому рівні.

Отже, не виконуються основні функції ДФК, - превентивна та виховна, адже фінансові порушення з року в рік продовжують вчинятись суб'єктами прийняття управлінських рішень макро- та мікро- рівнів.

Означена проблема пов'язана з завданнями модернізації не лише системи ДФК, а й системи прийняття рішень щодо управління державним майном та державними фінансами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Результати окремих останніх досліджень свідчать, що залишаються невирішеними проблеми:

- ситуативного фрагментарного охоплення фінансових, у т.ч. бюджетних та податкових відносин суб'єктів національної економіки, в межах яких відбувається оперування державними коштами [2];
- недостатньої стандартизації заходів, що проводить Рахункова палата України [3];
- невизначеності складу та змісту принципів державного фінансового контролю як праксеологічної компоненти забезпечення ефективності функціонування органів державного фінансового контролю [4];
- нечіткості розподілу компетенцій та визначення повноважень суб'єктів державного контролю, недостатнього використання сучасних інформаційних технологій [5];
- існування різних підходів до розуміння ефективності заходу контролю [6];
- забезпечення незалежності органів фінансового контролю [7];
- дублювання контролю за використанням фінансових ресурсів, обумовлене надлишковими повноваженнями суб'єктів ДФК [8].

Відповідно, слід погодитись з авторами публікації [9], що: «тематика державного фінансового контролю в Україні є актуальною, що є надзвичайно важливим в умовах сучасних викликів, зокрема бюджетної децентралізації, війни та необхідності контролю за міжнародною фінансовою допомогою» [9 с, 5].

Високо оцінюючи результати останніх досліджень, слід визнати відсутність системного вивчення недостатнього рівня виконання одного з головних, на нашу думку, завдань ДФК, - запобігання виникненню фінансових порушень та їх мінімізації у майбутньому, встановлення їх причин та формулювання конкретних рекомендацій щодо їх усунення.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Однією з головних частин загальної проблеми є ізольоване вивчення рівня розвитку ДФК в Україні, причин гальмування його наукового розвитку. Ідентифікація та вивчення ендегенних та екзогенних факторів, що формують загальну оцінку ефективності та дієвості в реалізації превентивної та виховної функцій ДФК сприятиме у розв'язанні загальної проблеми невідповідності сучасної системи ДФК вимогам сьогодення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є визначення причин зростання обсягу фінансових порушень, виявлених органами ДФК та заходів щодо їх подальшої мінімізації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Питання майбутнього ДФК в Україні безпосередньо пов'язується з його ефективністю. У країнах ЄС ДФК є обов'язковим інструментом діагностики управління державними фінансовими ресурсами. Ба більше сучасна парадигма розвитку державних інституцій та осіб, що їх очолюють, орієнтується як на загальну, так і персональну ефективність.

Наразі щодо оцінки ефективності ДФК спостерігається дві групи суджень: перша, - це думка керівників органів ДФК щодо якості проведення планових та позапланових заходів контролю, які вважають, що їх діяльність є бездоганною в умовах, що склались. Про це свідчать звіти органів ДФК, - Рахункової палати України (надалі - РП) та Державної аудиторської служби України (надалі - ДАС).

В публікаціях [1; 2; 4; 6; 10] нами визначались можливі причини динаміки встановлених фінансових порушень органами ДФК, однак показники 2022-2024 рр. ще раз переконливо довели існування проблем в управлінні державним майном та державними фінансовими ресурсами (рис. 1).

Ті недоліки, що виявляються з року в рік у питаннях дотримання фінансової дисципліни, законного, ефективного витрачання бюджетних коштів та використання державного майна, які висвітлювались в окремих публікаціях, у т.ч. статтях [1; 2; 4; 6; 10], а також у річних звітах РП України та ДАС України [11-16] мають місце й дотепер.

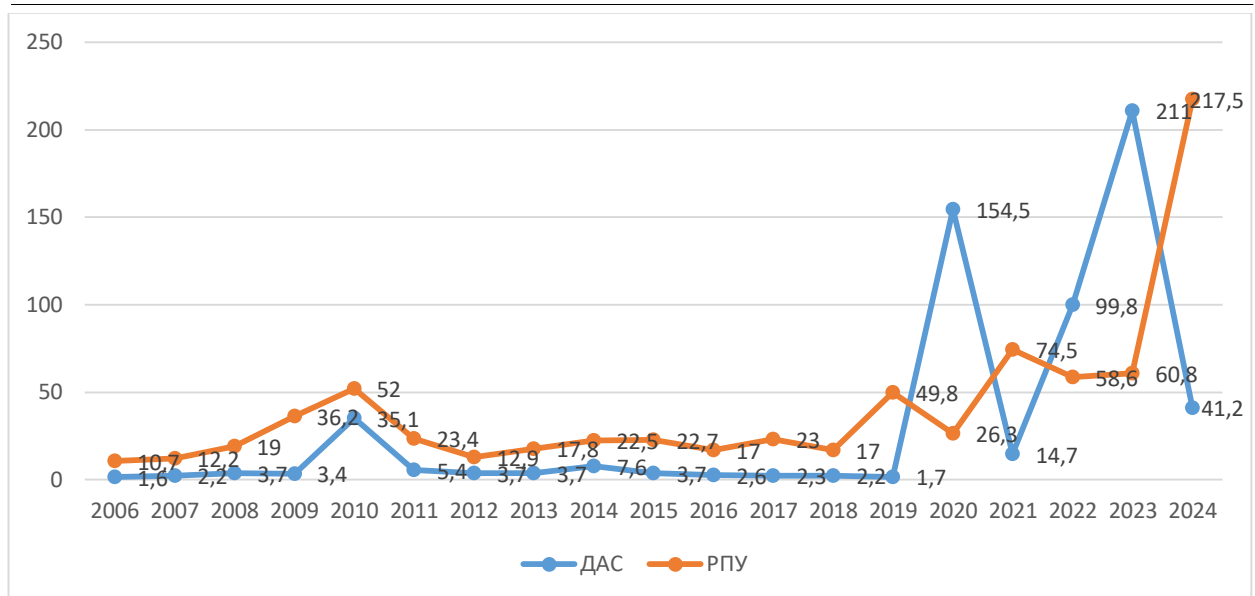

Рис. 1. Обсяги виявлених Державною аудиторською службою України фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів та виявлених Рахунковою палатою України порушень і недоліків під час управління публічними фінансами у 2006-2024 рр., млрд грн

Джерело: [10; 11-16]

Так, наприклад, згідно офіційних даних ДАС України за січень - грудень 2024 р. загальна сума виявлених фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, становить майже близько 41,2 млрд грн, з них коштів бюджетів усіх рівнів та бюджетних установ – майже 6,4 млрд грн. Дані показники були отримані за результатами проведення 749 ревізій та 400 перевірок закупівель, під час яких перевірено майже 1,1 тис. підприємств, установ і організацій. Разом з цим відшкодування залишається на достатньо низькому рівні, адже з встановлених порушень на суму 41,2 млрд грн відшкодовано фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, на загальну суму майже 6,2 млрд грн, з них близько 5,2 млрд грн - за порушеннями, що виявлені у попередніх звітних періодах. Загалом у січні - грудні 2024 р. було відшкодовано, забезпечено надходження недоотриманих фінансових ресурсів, забезпечено відшкодування і поновлення незаконних, нецільових витрат та недостач фінансових і матеріальних ресурсів (в межах прав та наданих повноважень ДАС) на загальну суму близько 11,4 млрд грн [13].

Органи ДАС намагаються вживати заходи до порушників фінансової дисципліни, спрямовані на відшкодування завданих збитків у судовому порядку. Зокрема: до правоохоронних органів у звітному періоді передано понад 1,0 тис. матеріалів ревізій та перевірок; пред'явлено 19 позовів до суду щодо відшкодування втрат фінансових і матеріальних ресурсів на загальну суму понад 183,5 млн грн [13]. Даний показник керівництвом ДАС оцінюється як позитивний, однак, на нашу думку, він є низьким, адже всі завдані збитки державі мають бути відшкодовані. Якщо це не відбувається протягом одного-двох років після встановлення факту, це, як свідчить досвід, не відбувається ніколи.

Дещо подібна ситуація спостерігається згідно аналізу діяльності РП України. Зокрема за 2024 р. було виявлено порушень і недоліків під час управління публічними фінансами на загальну суму 217 488,4 млн грн з них: порушення бюджетного та іншого законодавства - 8 683,6 млн грн; неефективне управління бюджетними коштами і майном, їх неефективне використання - 205 498,9 млн грн; порушення та недоліки при адмініструванні дохідної частини державного бюджету – 3 305,9 млн гривень [16, с. 10].

Із 574 наданих у 2024 р. рекомендацій (пропозицій) станом на 01.01.2025 р. повністю виконані 244 рекомендації, а у процесі виконання перебувала 231 рекомендація [16, с. 16].

З урахуванням рекомендацій Рахункової палати Кабінетом Міністрів України видано 26 постанов та 12 розпоряджень, спрямованих на удосконалення державної фінансової та бюджетної політики, процесів діяльності об'єктів контролю, нормативно-правового врегулювання, фінансово-господарських питань, поліпшення якості життя населення тощо [16, с. 16].

За результатами 7 заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), здійснених РП у 2024 р., надіслано 7 повідомлень до правоохоронних органів, з яких: Офісу Генерального прокурора - 4; Національній поліції України - 1; Державному бюро розслідувань - 2.

Правоохоронними органами розпочато 3 досудових розслідування у кримінальних провадженнях за результатами 3 контрольних заходів. За 2 контрольними заходами повідомлення Рахункової палати долучені до кримінальних проваджень. Щодо одного контрольного заходу поінформовано про вже відкриті кримінальні провадження без прийняття процесуальних рішень. Матеріали 2 контрольних заходів надіслані Офісу Генерального прокурора для інформування і перебувають на стадії розгляду [16, с. 17].

Загалом, якщо детально вивчити звіти ДАС та РП [11-16], зокрема наведені в них показники ефективності, в цілому можна погодитись з загальною позитивною оцінкою їх діяльності.

Отже, кожний з органів ДФК встановлює порушення, що корелюється з одним з елементів його мети, однак це не забезпечує дотримання законодавства, у т.ч. фінансової дисципліни, адже обсяг порушень зростає. Ба більше, лише частина завданої шкоди відшкодовується. За проведеними розрахунками рівень відшкодування завданих збитків, наприклад, з 1997 р. по 2018 р. знаходився в межах лише 24-43% [6, с. 5].

Наведене свідчить, що: «слід нарешті відмовитись від помилково встановленої загальної мети ДФК та здійснити її коригування з встановлення порушень на надання економіко-правової характеристики дотримання норм економічних відносин (у т.ч. фінансових) завдяки здійсненню моніторингу за досягненням цільових орієнтирів і перевірки дотримання обмежуючих параметрів об'єктів управління. Сприйняття означеної мети ДФК обумовить її корекцію як завдань, методології, так і всієї філософії державного контролю» [6, с. 5].

Друга група суджень щодо оцінки ефективності ДФК - це думка вчених, які вважають, що протягом всього часу незалежності України ДФК та його система мають і продовжують мати суттєві недоліки. Про це зазначали в своїх дослідженнях В. Шевчук, В. Симоненко, Є. Калюга, І. Дрозд, І. Басанцов, І. Стефанюк, І. Іванова, Н. Виговська, Г. Дмитренко, В. Піхоцький, Ю. Слободяник, Н. Здирко, Ю. Негода та інші.

На думку багатьох дослідників проблеми ДФК полягають у відсутності стандартів та деталізованих методик його проведення за визначеними формами, у браку висококваліфікованих кадрів, відсутності стандартизованих методик оцінки як ефективності діяльності органів ДФК, так і окремо проведених контрольних заходів.

Є й інші проблеми, головною з яких є, на нашу думку, існування низького рівня відшкодування завданих збитків, що фактично свідчить про невиконання ДФК виховної та превентивної функцій. Це відбувається у зв'язку з недостатнім вивченням причинно-наслідкових зв'язків встановлених фінансових порушень, що не дозволяє як запобігти появі таких порушень у майбутньому, так і сформувати достатню доказову базу матеріалів заходів контролю, що передаються до правоохоронних органів для проведення досудового слідства та подальшого ухвалення вмотивованих судових рішень на користь держави про відшкодування державі завданих збитків.

Отже варто визнати, що діяльність органів ДФК України не відповідає сучасним запитам щодо гарантування інтересів держави та громадянського суспільства та певною мірою корелюється з загальною оцінкою діяльності усіх органів державної влади. Головні причини такої оцінки полягають у: зниженні рівня зацікавленості керівних органів державної влади у проведенні контролю за розподілом та витрачанням фінансових ресурсів, окрім контролю за повнотою та своєчасністю формування доходної частини державного та місцевих бюджетів; неналежному реагуванні на факти встановлених фінансових порушень; низькому рівні відшкодування державі завданих збитків; недостатній превентивності заходів контролю, внаслідок чого обсяг та види фінансових порушень мають тенденцію до зростання [2].

Високо оцінюючи результати усіх попередніх досліджень, вважаємо, що оцінки сучасного стану та результатів діяльності ДФК пояснюються двома групами причин:

- 1) причини екзогенного (відносно системи ДФК) характеру, - недоліки державного управління, серед яких: підбір керівних кадрів суб'єктів державного сектору, що управляють державним майном та державними фінансами; відсутність державного (урядового, президентського, парламентського) запиту на удосконалення ДФК, серед яких збільшення повноважень до обґрунтованого рівня, повна стандартизація діяльності, а також інші аспекти (добір кадрів органів ДФК, оплата праці, методичне забезпечення); відсутність державного (урядового, президентського, парламентського) запиту на мінімізацію фінансових порушень та невідворотність покарання осіб, що вчинили фінансові порушення, а також відшкодування ними завданих збитків;
- 2) причини ендогенного характеру, основною з яких є відсутність внутрішньої активної ініціативи щодо інституціональної трансформації з метою підвищення значення органів

ДФК у формуванні необхідної інформаційної бази для ефективного управління державним майном та державними фінансовими ресурсами, усунення дублювання контрольних дій між органами ДФК, широке впровадження інформаційних технологій, запровадження методик детального вивчення причинно-наслідкових зв'язків встановлених порушень з метою їх повного усунення, формування достатньої доказової бази у межах встановлених повноважень задля подальшого відшкодування у судовому порядку, а також з метою недопущення їх у майбутньому.

Наразі спостерігається лише констатація (оприлюднення) результатів контрольних заходів органів ДФК, обґрунтування показників ефективної діяльності органів ДФК, проте активних дій керівників органів ДФК, спрямованих на вирішення означених недоліків не спостерігається, окрім, наприклад таких узагальнених суджень, що: «розширення повноважень Рахункової палати потребує вироблення чітких підходів щодо здійснення аудиту нових сфер, посилення інституційної спроможності Рахункової палати (методологічної, кадрової, технічної) для виконання повноважень у повному обсязі» [16, с.9].

Узагальнюючи показники діяльності органів ДФК слід зазначити про відсутність підстав стверджувати, що проведені заходи контролю мають вплив на зменшення обсягів та видів фінансових порушень у майбутньому (мають тенденцію до зменшення, а отже до суттєвого покращання рівня фінансової дисципліни), а отже збільшують ефективність та законність управління державним майном та державними фінансами.

На нашу думку, головною причиною означеної ситуації є недоліки державного управління, які виникли на початках оголошення незалежності України, адже активи країни, що були майже на 100% у державній власності, почали, хаотично та не завжди прозоро, а отже справедливо переходити у колективну (де держава в особі Фонду державного майна України була мажоритарним власником), а згодом у приватну власність шляхом приватизації або поступового переходу контрольного пакету акцій до приватної особи. Такі процеси стали однією з причин появи спокуси отримання неправомірної економічної вигоди у спосіб прийняття управлінських рішень на рівні управління та використання державного майна та розподілу державних коштів.

Головною причиною означеної ситуації є стан господарського менталітету, - важливого регулятора економічного мислення індивідів, що забезпечує закріплення прогресивних моделей господарської поведінки або витіснення тих цінностей, які довели свою неефективність, який визначає ставлення окремих індивідів та суспільства до змін в соціально-економічному середовищі [17, с. 217], що сформувався за командно-адміністративної економіки та з означеної причини не корелювався з викликами перехідної економіки.

Вади господарського менталітету суттєво уповільнювали: 1) розвиток інституційного середовища за рахунок впливу на ефективність взаємодії формальних та неформальних інститутів, забезпечуючи виконання ними комплементарних функцій; 2) процес інституціоналізації історично детермінованих цінностей, стереотипів та моделей економічної поведінки у систему формальних норм та правил; 3) адаптивність та динамічність інституційної структури, формування та розвиток нових інститутів; 4) процеси соціалізації економіки та визначеність соціальної політики держави [17, с. 217].

Обрані підходи до розвитку національної економіки, а також невідповідність господарського менталітету надає підстави стверджувати, що: «для багатьох пострадянських країн, у тому числі й України, суспільно-економічна формація навіть не наблизилася до капіталістичної, адже відносини власності на засоби виробництва формувалися революційно у переважно формально легітимний спосіб, що визначався політичними та юридичними інститутами суспільства, які намагалися закріпити виробничі відносини, що знаходилися у перманентній трансформації» [18, с. 23].

Означені події мали вагомий вплив на акторів державного управління, формування їх економічної свідомості, економічного мислення, соціально-економічних стереотипів, економічні інтереси, економічну поведінку, економічну культуру тощо.

За умов недостатнього розвитку інституту державного управління переважна більшість його акторів обрала таку економічну поведінку, яка була пов'язана з обранням, на їхню думку, найкращої з економічних альтернатив і раціональним вибором, що мінімізують затрати та максимізують чистий прибуток [18, с. 23].

Аналіз економічної поведінки індивіда, в контексті методології А. Сміта, свідчить, що у процесі становлення ринкових відносин виразно домінує два базових типи такої поведінки: доринковий та ринковий. Доринковий тип поведінки характеризується формулою «гарантований дохід за мінімуму трудових затрат». У цілому для носіїв доринкового типу поведінки характерно

несприйняття ринку або ставлення до нього з недовірою, низька оцінка власних уявлень про ринкову економіку, високий рівень соціального та психологічного напруження особистості, яка знаходиться під впливом соціальних стереотипів, сформованих у роки радянської економіки. Ринковий тип поведінки формується за принципом «максимум доходу за максимуму трудових затрат». Він передбачає високий ступінь економічної активності індивіда, розуміння ним того, що ринок надає можливості для підвищення добробуту відповідно здійсненим зусиллям, вкладеним знанням, застосованим умінням. Ринковий тип поведінки сформований у незначній частини економічно активного населення України і здебільшого залежить від проведення ринкових реформ та їх відповідності соціальним очікуванням економічно активних індивідів [19, с. 87].

На наше переконання навіть після трьох десятиріч років незалежності України існують достатні підстави стверджувати, що її національну економіку зарано ідентифікувати як ринкову, адже «В період переходу до ринкової економіки державна регламентація господарської діяльності мала сприяти становленню саморегулюючих факторів, притаманних їй, створенню законодавчого середовища для ринкового суспільства. Проте по відношенню до вітчизняної економіки початку 90-х років XX століття цього не відбулося» [20, с. 37]. Дане твердження ґрунтується на тому, що й до сьогодні в національній економіці України ринок як інститут не виконує спонукальну, регулятивну, контрольну, санаційну функції. Одночасно з цим в національній економіці спостерігають дисфункціональні прояви ринку, серед яких: функція провокування та здійснення банкрутства, антисоціальна, антиекологічна та платіжнозвужувальна функція. Описаний стан надає певних підстав для ідентифікації національної економіки як «фіаско ринку», термін введений американськими економістами Е. Доланом і Д. Ліндсеєм [21, с. 251].

Отже, за описаних ознак національної економіки господарська діяльність окремих суб'єктів господарювання, у т.ч. й державного сектору, знаходиться під постійної загрозою призупинення. Така загроза формується дефункціональністю вітчизняної моделі економіки, яка у свою чергу формує цілу низку об'єктивно суттєвих та суб'єктивно другорядних факторів, що надають достатніх підстав для визнання господарської діяльності ризикованою, адже у своїй переважній більшості управлінські рішення приймаються в умовах невизначеності [32, с. 38]. Стан бізнес-середовища можна визнати таким, що негативно впливає на економічну поведінку окремих суб'єктів-акторів соціально-економічних відносин, в наслідок чого спостерігається високий рівень порушень в сфері економіки та неправомірне збагачення.

Неминучі витрати формування ринку праці призвели до виникнення ще одного типу економічної поведінки – псевдоринкового, який базується на принципі «максимум доходу за мінімуму трудових затрат». Проявами такої поведінки є корупція та економічні злочини. Одним з офіційних індикаторів делінквентної поведінки суб'єктів-акторів соціально-економічних відносин є показники виявлених порушень органами державного фінансового контролю.

Наявність псевдоринкового типу поведінки у тій чи тій соціальній системі свідчить про низький рівень її розвитку, відсутність чітко окресленої концепції такого розвитку, що характерно певною мірою для країн, що розвиваються [18, с. 24].

Розглядаючи державний сектор через призму поведінкової концепції його акторів варто визнати, що першопричини недоліків державного управління слід шукати у недостатньому розвитку деонтології державного службовця (дане питання не розглядатиметься у даній статті та буде предметом подальших досліджень).

На думку авторів монографії [17]: «На сучасному етапі розвитку України домінуючими рисами господарського менталітету є ті, що негативно впливають на соціально-економічну динаміку: низьке прагнення до реалізації у професійній діяльності та розкриття власного творчого потенціалу, низька значущість цікавої роботи порівняно з бажанням отримувати високий заробіток, низька продуктивність праці та неохильність до наполегливості у роботі, прагнення до встановлення неформальних зв'язків для успішної підприємницької діяльності, несформована культура заощадливої поведінки, негативне ставлення до великого капіталу та багатих людей. Основні ментальні характеристики українського суспільства значною мірою відрізняються від аналогічних показників економічно розвинутих країн, що перешкоджає успішному запозиченню ринкових інститутів та реалізації стратегічних завдань соціально-економічної трансформації українського суспільства» [17, с. 218].

З окремими елементами думки авторів монографії, що була опублікована в 2017 р., у 2025 р. можна вже й не погодитись, однак певні ментальні характеристики українського суспільства, зокрема певного прошарку осіб, що обіймають керівні посади в державному секторі, залишилися незмінними, про що яскраво свідчать показники річних звітів органів ДФК.

Наразі варто визнати, що за наявності органів ДФК, діяльність яких визнається згідно застосованих показників ефективною, відсутні такі позитивні зрушення, як: зменшення обсягу фінансових порушень, зростання ефективності управління державним майном та державними фінансами. Заслужує на увагу й той факт, що протягом всього часу незалежності України мало місце неефективне персоніфіковане управління державним майном і коштами, яке пояснювалось окремими посадовими особами органів державної влади загальною недоцільністю перебування окремих підприємств в державному управлінні.

Так у своїй другій доповіді про 100 найбільших державних підприємств України, випущеній у 2014 році, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (надалі – МЕРТ) повідомило про найбільші втрати державних підприємств на суму 117 млрд грн. У доповіді зазначено неефективність управління, зацікавленість та сталу корупцію у державному секторі економіки як основні причини. Зокрема, в доповіді зазначається, що стандарти корпоративного управління в секторі державного сектору породжуватимуть серйозні корупційні ризики через відсутність належного нагляду. Це призводить до збільшення політичного втручання на підприємства. Цей звіт забезпечив гарну базу для виявлення особливих сфер, що викликають занепокоєння, і висвітлив основні проблеми щодо державних підприємств, які відіграють особливу роль у розповсюдженні корупції:

- відсутність розподілу власності від регулювання;
- управління, лояльне до власних інтересів;
- брак конкурентного та незалежного процесу відбору наглядових рад та номінацій на посаду виконавчого директора;
- система винагород, яка стимулює корупцію, а не попереджує її [22, с. 16].

Час минав, проте докорінних позитивних зрушень не відбувалось. Так станом на листопад 2017 р. за даними МЕРТ, тільки центральним органам виконавчої влади належало близько 3444 державних підприємств сумарною вартістю активів 1,4 трлн грн, з яких функціонувала лише половина.

За даними МЕРТ, 5 найбільш прибуткових компаній з ТОП-100 держкомпаній за результатами 2016 р. сукупно згенерували чистий прибуток 35,9 млрд грн, інші 89 компаній сукупно показали збиток 9,5 млрд. Серед майже 400 проваджень, розслідування яких здійснювало Національне антикорупційне бюро України, понад 100 стосувались корупції на державних підприємствах. Половина з них входила в ТОП-100 держкомпаній. Сумарні збитки, завдані цим підприємствам внаслідок кримінальних корупційних правопорушень, перевищують 20 млрд грн [22]. Оцінку такої ситуації надав В. Гройсман, на думку якого: «Для країни це є нонсенс, оскільки ці підприємства формують збитки для держави і прибутки для тих, хто годується навколо цих підприємств роками» [23].

Попри задекларовані заходи щодо реорганізації державного сектору та покращання управління державними підприємствами ситуація суттєво не змінилась:

- в 2020 р/ державні підприємства в Україні залишались тотально збитковими, адже принесли державі 50 млрд грн збитків. На думку голови Фонду державного майна України: «Не можна ефективно управляти трьома тисячами підприємств, які перебувають в управлінні 96 різних державних органів влади. При чому, не місцевих, а саме державних. Звісно, державні підприємства - це найбільше джерело корупції» [24];
- у 2022 р. в Україні існувало понад 85 суб'єктів управління об'єктами державної власності, яким підпорядковано більше ніж 3 000 державних підприємств, більшість з яких (від 60% до 66%) не здійснювали господарської діяльності. З тих, що працювали, значна кількість державних підприємств є збитковими [25].

Варто визнати, що органи ДФК не мають повноважень та функціоналу щодо боротьби з корупцією, проте певні заходи ними здійснюються.

Так за порушення фінансово-бюджетної дисципліни до адміністративної відповідальності протягом 2024 р., згідно звіту ДАС, притягнуто майже 1,4 тис. посадових осіб. Загальна сума накладених адміністративних стягнень становила близько 3,2 млн грн. До дисциплінарної відповідальності притягнуто 198 посадових осіб, з яких 16 - звільнено із посад, до матеріальної - 346 осіб. За результатами заходів ДФК, якими виявлені порушення чинного законодавства, керівниками центральних і місцевих органів влади, підприємств, установ та організацій прийнято 708 управлінських рішень [13].

На переконання керівництва РП виявлені на суму 205,5 млрд грн порушення і недоліки, спричинені неефективним управлінням публічними коштами і майном, їх неефективним

використанням свідчать про серйозні недоліки в системі управління державними фінансами та майном [16, с. 13].

Отже, модернізація ДФК, у якій у тій або іншій мірі беруть участь РП України та ДАС України, відбувається вже протягом останніх 20 років, однак переконливих підстав стверджувати, що проведені контрольні заходи мають сталий позитивний вплив на управління державними фінансами та державним майном, немає [6, с. 5].

Узагальнюючи отримані результати дослідження слід констатувати, що має місце низка екзогенних та ендогенних причин викладеного оцінювання результатів функціонування ДФК в Україні.

Екзогенні причини знаходяться поза межами системи наукових знань про ДФК та є результатом сучасного рівня наукових знань та повноти впровадження рекомендацій, спрямованих на модернізацію системи державного управління в Україні в цілому, та управління державним майном та державними фінансами зокрема. Відповідно, діяльність з розв'язання проблем та виведення значення ДФК для управління державним майном та державними фінансами на новий рівень, що відповідає вимогам ЄС, слід розпочинати з усунення недоліків системи державного управління, а також недоліків управління державними фінансами, які певною мірою пояснюються:

- 1) незавершеністю реформи системи управління державними фінансами;
- 2) незавершеністю модернізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі;
- 3) незавершеністю розбудови внутрішнього аудиту діяльності розпорядників бюджетних коштів;
- 4) низьким рівнем компетентності переважної більшості керівників суб'єктів державного сектору у питаннях побудови системи внутрішнього контролю, а також ідентифікації та управління ризиками, на що, наприклад, постійно наголошується у звітах РП;
- 5) браком сучасних знань та практичних навичок щодо інновацій в управлінні суб'єктами державного сектору.

Особливу увагу слід звернути на причини 4) та 5), адже саме ці причини пов'язані з існуванням великої частки збиткових державних підприємств та фактів фінансових порушень.

Усунути більшість з означених причин можна шляхом:

- посилення вимог до професійної компетентності керівників суб'єктів державного сектору та керівників їх структурних підрозділів;
- посилення відповідальності осіб, які причетні до появи встановлених фінансових порушень;
- періодичного проведення підвищення кваліфікації [6, с. 7].

Додатково до означених заходів доцільно проводити раз на півроку оцінку ефективності управлінських рішень керівників суб'єкта державного сектору. Це дозволить приймати оперативні рішення з усунення можливих недоліків та зменшити обсяги можливих фінансових порушень, у т.ч. обсяги збитків для держави. Такий захід є вимушеним та таким, що слід застосовувати для збиткових підприємств, а також бюджетних установ, видатки для утримання яких зростають на 10-15% щороку.

З метою мінімізації обсягів фінансових порушень у майбутньому та виявлення ознак корупції також доцільно налагодити ефективну співпрацю з Національним антикорупційним бюро України у межах затверджених прав та повноважень органів ДФК.

Іншим дієвим методом запобігання виникненню порушень у майбутньому є коригування загальної методики контрольного заходу та застосування під час його планування, проведення та прийняття рішень гіпотез та версій господарських (економічних), у т.ч. фінансових порушень.

Застосування гіпотез імовірних порушень та версій вчинення порушень у сфері господарювання сприятиме оптимізації контрольного заходу та забезпеченню ефекту контролю у спосіб оптимізації процедур контролю, пов'язаних з: обранням методу та прийомів контролю, розробкою плану та програми контрольного заходу; визначенням рівня кваліфікації та кількості виконавців контрольного заходу, а також визначенням рівня його методичного та технічного забезпечення. Впровадження версій у контрольний процес забезпечуватиме комплексне дослідження встановленого порушення, забезпечення доказової бази з метою відшкодування завданої матеріальної шкоди, а також розробку заходів щодо усунення виявлених господарських порушень та запобігання їх виникненню у майбутньому, що у цілому буде сприяти забезпеченню ефекту контролю [26, с. 383].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

За результатами проведеного дослідження встановлено, що:

1. Діяльність органів ДФК в цілому можна визнати ефективною, проте такою, що не призводить до зменшення фінансових порушень у майбутньому. Покращити означену ситуацію можна шляхом удосконалення методики заходу контролю та впровадження процедур застосування гіпотез порушень та версій їх вчинення. Це оптимізуватиме захід контролю, дозволить встановити причинно-наслідкові зв'язки встановлених порушень, розробити рекомендації з їх усунення та недопущення у майбутньому, створити необхідну доказову базу для подальшого відшкодування завданої шкоди у судовому порядку.

2. Основною причиною існування великого обсягу фінансових порушень, а в окремих випадках причиною їх суттєвого зростання є недоліки кадрової політики в державному секторі економіки, неналежне реагування на неефективну діяльність керівників суб'єктів державного сектору, а також на рекомендації органів ДФК за результатами проведених заходів контролю.

3. З метою комплексного усунення встановлених недоліків ДФК та державного управління необхідно: активізувати діяльність з завершення модернізації ДФК в Україні, модернізувати систему державного управління з дотриманням вимог ЄС, завершити реформу управління державними фінансами, удосконалити процедуру обрання на посади керівників суб'єктів державного сектору та їх структурних підрозділів, що відповідають за фінансове планування, бухгалтерський облік та внутрішній аудит (контроль); посилити оцінку ефективності діяльності керівників суб'єктів державного сектору, налагодити систему підвищення кваліфікації.

Реалізація викладених пропозицій дозволить вплинути на зниження обсягу фінансових порушень та удосконалення як операційного управління на мікрорівні, так і стратегічного планування процесів управління державним майном та державними фінансами на макрорівні.

Перспектива подальших досліджень полягає в проведенні міждисциплінарних досліджень та визначення методологічних основ та розробки практичних заходів, спрямованих на завершення модернізації державного управління та державного фінансового контролю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Bardash, S., & Baraniuk, Y. (2016). FINANCIAL AUDIT AS A PART OF STATE ADMINISTRATION IN UKRAINE: CONDITION AND PUBLIC NEED. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2(2), 5-13. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2016-2-2-5-13>
2. Бардаш С.В. (2017). Трансформація концептуальних засад державного фінансового контролю. *Інтернаука*. Серія: Економічні науки, 3, 83-90.
3. Slobodyanik, Y., Zdyrko, N., Kuzyk, N., Sysiuk, S., Benko, I. (2022). Audit of public finances: methodological issues and the case of Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*, 13(3), (Special Edition ISE, S&P); s076-s092. URL: https://www.researchgate.net/publication/360309214_Audit_of_public_finances_methodological_issues_and_the_case_of_Ukraine
4. Бардаш С.В. (2022). Удосконалення державного фінансового контролю: праксеологічний дискурс. *Облік і фінанси*, 3(97), 38-45. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-3\(97\)-38-45](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-3(97)-38-45)
5. Якимчук, І.М. (2021). Державний фінансовий контроль в Україні та перспективні напрями його вдосконалення. *Економіка та держава*, 7, 35-39.
6. Бардаш, С.В., Свірко С.В. (2024). Ефективність державного фінансового контролю: підходи до оцінювання та умови підвищення. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 2(58), 3-11.
7. Негода, Ю.В., Пижук, Р.О. (2025). Модернізація державного фінансового контролю. *Ефективна економіка*. № 6. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6750/6848>
8. Свішевський, Ю. В. (2025). Упорядкування наявного впливу інституцій державного фінансового контролю України на публічні фінанси. *Соціальна економіка*, 69, 248-259. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2025-69-20>
9. Дикий, А.П., Молотай, В.А., Захаров, Д.М., Левицький, Я.Ю. (2025). Аналіз публікаційної активності щодо державного фінансового контролю в Україні та світі. *Економіка, управління та адміністрування*, 2(112), 3-12. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2025-2\(112\)-3-12](https://doi.org/10.26642/jen-2025-2(112)-3-12)

10. Bardash, S., & Osadcha, T. (2020). CURRENT STATUS OF STATE FINANCIAL CONTROL OF UKRAINE AND WAYS OF ITS IMPROVEMENT. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(2), 17-24. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-2-17-24>
11. Результати діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів за січень-грудень 2022 року. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/2652>
12. Результати діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів за січень – грудень 2023 року. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3517>
13. Результати діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів за січень – грудень 2024 року. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3754>
14. Звіт Рахункової палати за 2022 рік. URL: <http://www.rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=1530>
15. Звіт Рахункової палати за 2023 рік. URL: <http://www.rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=1898>
16. Звіт Рахункової палати за 2024 рік. URL: <http://www.rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=2524>
17. Галушка, З.І., Лусте, О.О. (2017). Господарський менталітет та національні особливості процесів соціалізації економіки : монографія. Чернівці, Чернівецький нац. ун-т, 264 с.
18. Bardash, S., & Osadcha, T. (2021). SUBSTANTIATION OF THEORETICAL FUNDAMENTALS OF SOCIAL CONTROL IN THE SPHERE OF ECONOMIC MANAGEMENT. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7(1), 19-26. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-1-19-26>
19. Бардаш, С. В. (2013). Філософські основи соціального контролю у сфері господарювання. *Економічний часопис – XXI*, 5-6(1), 85-88.
20. Бардаш, С.В., Бардаш, С.С. (2015). Причини та зміст удосконалення парадигми внутрішнього контролю. *European Cooperation*, 5(5), 35-46.
21. Економічний енциклопедичний словник: [у 2 т.] (2005). / [за ред. С.В. Мочерного]. Т.1. Львів : Світ, 616 с.
22. Антикорупційні реформи в Україні: запобігання та боротьба з корупцією на державних підприємствах: звіт. (2018) Неофіційний переклад Фонду державного майна України (робоча версія від 12.09.2018). URL: <https://www.spfu.gov.ua/userfiles/files/OECD-ACN-Ukraine-4th-Round-Bis-Report-SOE-Sector-2018-UKR.pdf>
23. Уряд запропонував знайти ефективного власника для тисячі неефективних державних підприємств (2017). URL: <https://imr.gov.ua/uryad-zaproponuvav-znajty-efektyvnogo-vlasnyka-dlya-tysyachi-neefektyvnyh-derzhavnyh-pidpryemstv/>
24. Голова ФДМУ Сенніченко: «Держпідприємства в Україні – найбільше джерело корупції». (2021). URL: https://lb.ua/economics/2021/11/22/499202_golova_fdmu_sennichenko.html
25. Звіт про результати аудиту ефективності здійснення Фондом державного майна України повноважень з управління майном державних підприємств, установ та організацій, що мають фінансові наслідки для державного бюджету. (2022). Київ. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2022/26-6_2022/Zvit_26-6_2022.pdf
26. Бардаш, С.В. (2010). Методологія і організація системи економічного превентивного контролю в Україні. Дис. д.ekon.наук: 08.00.09. Бардаш Сергій Володимирович. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Київ. 558 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/381472496_METODOLOGIA_I_ORGANIZACIA_SISTEMI_EKONOMICNOGO_PREVENTIVNOGO_KONTROLU_V_UKRAINI Disertacia na zdobutta naukovog o stupena doktora economicnih nauk

REFERENCES:

1. Bardash, S., & Baraniuk, Y. (2016). Financial audit as a part of state administration in Ukraine: Condition and public need. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2(2), 5–13. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2016-2-2-5-13>
2. Bardash, S. V. (2017). Transformatsiia kontseptualnykh zasad derzhavnoho finansovoho kontroliu [Transformation of the conceptual foundations of state financial control]. *Internauka. Seriya: Ekonomichni nauky*, 3, 83–90.
3. Slobodyanik, Y., Zdyrko, N., Kuzyk, N., Sysiuk, S., & Benko, I. (2022). Audit of public finances: Methodological issues and the case of Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*, 13(3, Special Edition ISE, S&P), s076–s092. https://www.researchgate.net/publication/360309214_Audit_of_public_finances_methodological_issues_and_the_case_of_Ukraine
4. Bardash, S. V. (2022). Udoshkonalennia derzhavnoho finansovoho kontroliu: Prakseolohichniy dyskurs [Improving state financial control: A praxeological discourse]. *Oblik i Finansy*, 3(97), 38–45. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-3\(97\)-38-45](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-3(97)-38-45)

5. Yakymchuk, I. M. (2021). Derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini ta perspektyvni napriamy yoho vdoskonalennia [State financial control in Ukraine and promising directions for its improvement]. *Ekonomika ta Derzhava*, 7, 35–39.
6. Bardash, S. V., & Svirko, S. V. (2024). Efektyvnist derzhavnoho finansovoho kontroliu: Pidkhody do otsiniuvannia ta umovy pidvyshchennia [Efficiency of state financial control: Approaches to assessment and conditions for improvement]. *Problemy Teorii ta Metodolohii Bukhhalterskoho Obliku, Kontroliu i Analizu*, 2(58), 3–11.
7. Nehoda, Y. V., & Pyzhuk, R. O. (2025). Modernizatsiia derzhavnoho finansovoho kontroliu [Modernization of state financial control]. *Efektivna Ekonomika*, 6. <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6750/6848>
8. Svishevskiy, Y. V. (2025). Uporiadkuvannia naiavnogo vplyvu instytutiv derzhavnoho finansovoho kontroliu Ukrainy na publichni finansi [Streamlining the impact of state financial control institutions of Ukraine on public finances]. *Sotsialna Ekonomika*, 69, 248–259. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2025-69-20>
9. Dykyi, A. P., Molotai, V. A., Zakharov, D. M., & Levytskyi, Y. Y. (2025). Analiz publikatsiinoi aktyvnosti shchodo derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini ta sviti [Analysis of publication activity on state financial control in Ukraine and worldwide]. *Ekonomika, Upravlinnia ta Administruvannia*, 2(112), 3–12. [https://doi.org/10.26642/jen-2025-2\(112\)-3-12](https://doi.org/10.26642/jen-2025-2(112)-3-12)
10. Bardash, S., & Osadcha, T. (2020). Current status of state financial control of Ukraine and ways of its improvement. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(2), 17–24. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-2-17-24>
11. State Audit Service of Ukraine. (2023). Results of the activities of the State Audit Service of Ukraine and its interregional territorial bodies for January–December 2022. <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/2652>
12. State Audit Service of Ukraine. (2024). Results of the activities of the State Audit Service of Ukraine and its interregional territorial bodies for January–December 2023. <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3517>
13. State Audit Service of Ukraine. (2025). Results of the activities of the State Audit Service of Ukraine and its interregional territorial bodies for January–December 2024. <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3754>
14. Accounting Chamber of Ukraine. (2023). Annual report for 2022. <http://www.rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=1530>
15. Accounting Chamber of Ukraine. (2024). Annual report for 2023. <http://www.rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=1898>
16. Accounting Chamber of Ukraine. (2025). Annual report for 2024. <http://www.rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=2524>
17. Halushka, Z. I., & Luste, O. O. (2017). *Hospodarskyi mentalitet ta natsionalni osoblyvosti protsesiv sotsializatsii ekonomiky* [Economic mentality and national features of the socialization of the economy]. Chernivtsi National University.
18. Bardash, S., & Osadcha, T. (2021). Substantiation of theoretical fundamentals of social control in the sphere of economic management. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7(1), 19–26. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-1-19-26>
19. Bardash, S. V. (2013). Filosofski osnovy sotsialnoho kontroliu u sferi hospodariuvannia [Philosophical foundations of social control in the sphere of economic management]. *Ekonomichnyi Chasopys–XXI*, 5–6(1), 85–88.
20. Bardash, S. V., & Bardash, S. S. (2015). Prychyny ta zmist udoskonalennia paradyhmy vnutrishnoho kontroliu [Reasons for and content of improving the internal control paradigm]. *European Cooperation*, 5(5), 35–46.
21. Mochernyi, S. V. (Ed.). (2005). *Ekonomichnyi entsyklopedychnyi slovnyk* (Vol. 1). Svit.
22. State Property Fund of Ukraine. (2018). Anti-corruption reforms in Ukraine: Prevention and combating corruption at state-owned enterprises (Working version, September 12, 2018). <https://www.spfu.gov.ua/userfiles/files/OECD-ACN-Ukraine-4th-Round-Bis-Report-SOE-Sector-2018-UKR.pdf>
23. Institute for Market Reforms. (2017). The government proposed finding an effective owner for one thousand inefficient state-owned enterprises. <https://imr.gov.ua/uryad-zaproponuvav-znaiyty-efektyvnogo-vlasnyka-dlya-tysyachi-neefektyvnyh-derzhavnyh-pidpryemstv/>
24. LB.ua. (2021). Head of the State Property Fund Sennychenko: “State-owned enterprises in Ukraine are the largest source of corruption.” https://lb.ua/economics/2021/11/22/499202_golova_fdmu_sennichenko.html
25. Accounting Chamber of Ukraine. (2022). Report on the results of the performance audit of the State Property Fund of Ukraine regarding the management of state-owned enterprises, institutions, and organizations with financial implications for the state budget. https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2022/26-6_2022/Zvit_26-6_2022.pdf
26. Bardash, S. V. (2010). *Metodolohiia i orhanizatsiia systemy ekonomichnoho preventyvnogo kontroliu v Ukraini* [Methodology and organization of the system of economic preventive control in Ukraine] (Doctoral dissertation, Kyiv National University of Trade and Economics). https://www.researchgate.net/publication/381472496_METODOLOGIA_I_ORGANIZACIA_SISTEMI_EKONOMICNOGO_PREVENTIVNOGO_KONTROLU_V_UKRAINI_Disertacia_na_zdobutta_naukovogo_stupena_doktora_ekonomichnih_nauk

IDENTIFICATION OF THE MAIN FACTORS OF THE GROWTH OF FINANCIAL VIOLATIONS IN THE PUBLIC SECTOR AND DIRECTIONS FOR THEIR MINIMIZATION

BARDASH Serhii, KREDYSOV Viacheslav, PASHKOVA Alla
Kherson Economic and Legal Institute

The state financial control bodies of Ukraine record quite high volumes of financial violations from year to year. In conditions of a significant deficit of funds for conducting military resistance to the aggressor and making other important social expenditures, a significant increase in the volume of financial violations and shortcomings in the management of public finances in the amount of UAH 258.7 billion, established by the Accounting Chamber of Ukraine and the State Audit Service of Ukraine for 2024, actualizes the study of the causes of the current situation. The purpose of the article is to determine the reasons for the increase in the volume of established financial violations and measures to further minimize them. The methodological basis of the study is dialectical, abstract-logical, bibliographic and graphic methods, as well as methods of induction, deduction, analysis and synthesis, with the help of which the exogenous and endogenous causes of the growing level of financial violations

are identified, and generalized recommendations are formulated to minimize their occurrence in the future. According to the results of the study, it was found that: the activities of state financial control bodies can be considered effective in general, but do not lead to a decrease in financial violations in the future; the main reason for the existence of a large volume of financial violations, and in some cases their significant increase, are the shortcomings of personnel policy in the public sector of the economy, inadequate response to the ineffective activities of heads of public sector entities, as well as to recommendations based on the results of control measures. In order to eliminate the described exogenous and endogenous causes of the unsatisfactory state of management of state property and state resources, it is proposed to: improve the general methodology of control measures and implement procedures for applying hypotheses of violations and versions of their commission, which will allow: to optimize the control process, establish cause-and-effect relationships of the identified violations, develop recommendations for their elimination and prevention in the future, create the necessary evidentiary base for further compensation for the damage caused in court. The need is also identified: completion of the modernization of state financial control, the public administration system in compliance with EU requirements, public finance management reform; improvement of the procedures for electing heads of public sector entities to positions and assessing the effectiveness of their performance in office. The implementation of the proposals outlined will help reduce the volume of financial violations and improve both operational management at the micro level and strategic planning of state property and public finance management processes at the macro level. Prospects for further research are to conduct interdisciplinary research and determine methodological foundations and develop practical measures aimed at completing the modernization of public administration and public financial control.

Keywords: public financial control, financial violations, public administration, public sector, state enterprises, public finances